

ADRIÁN KOBETIČ

Introductory Word

Annotation

For the current issue of Profil, guest editor Adrián Kobetič has prepared a thematic block dedicated to the current state of critique on the domestic scene. In the introductory part, he starts out from the prevailing opinion that there is no art critique in Slovakia, while he considers the weak institutionalization of the production of art critique and, above all, the lack of “critical critiques” to be one of the main reasons. To a certain extent, he relates their absence to the opportunism of critics, who are afraid to express their critical opinions so as not to endanger their own position on the relatively small Slovak scene, where everyone knows everyone. He sees the way to improve the situation in the consistent acceptance of a plurality of opinions, which can ensure that “negative” criticism supported by appropriate arguments does not endanger the critic’s livelihood. In the following section, he presents papers arranged into a thematic block, which begins with Bruno Latour’s *Against Critique, For Critique* translated by Monika Mitášová, followed by articles by domestic critics representing the younger generation – Jana Babušiaková, Petr Megyesi, Lucia Miklošková and Miroslava Urbanová.

ADRIÁN KOBETIČ

Úvodné slovo

Adrián Kobetič (*1995) studied history and theory of art at the Faculty of Philosophy of the University of Trnava in Trnava. He completed a study stay at the Masaryk University in Brno and the Pontificia Università Gregoriana in Rome. He completed his doctoral studies at the Institute of Art History of the Slovak Academy of Sciences and the Department of Art History and Theory of the University of Trnava in Trnava with the PhD thesis *Dialogues of Contemporary Art with Medieval Art*. After completing his master’s degree, he worked as a curator in the Nitra Gallery, later as a city curator of Trnava. He currently works as an assistant professor at the Department of Fine Arts Pedagogy of the University of Trnava in Trnava and an external lecturer at the Department of Intermedia and Sculpture at the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava. He specializes in medieval art, iconology, interpretation of images and contemporary art, in connection to which he prepared several exhibition projects in Slovakia as well as abroad.
kobeticadrian@gmail.com

Slovenskou umeleckou – a tým myslím aj umelecko-historickou scénou – sa často ozýva názor, že na Slovensku neexistuje umelecká kritika. To, čo čiastočne stálo za vznikom koncepcie predkladaného tematického bloku aktuálneho čísla časopisu Profil, je otázka mierená k tejto, často sa opakujúcej mantre: *Čo to znamená, že umelecká kritika u nás neexistuje?* Respektíve na to nadväzujúca otázka: *Znamená to, že na Slovensku nevznikajú texty umeleckej kritiky?* Hneď v úvode by bolo azda na mieste priznať, že si s týmto, celkom fatálnym vyjadrením, dovoľm nesúhlasiť. Ak totiž nahliadneme do umelecko-historickej spisby na Slovensku, našli by sme množstvo príkladov, ktoré zaiste spadajú do žánru umeleckej kritiky. Tým nemyslím len texty recenznej kritiky, ktorá je nepochybne súčasťou väčšieho, prístupovo a tematicky rozvetvenejšieho spektra záujmu umeleckej kritiky ako takej. Prinajmenšom od počiatku 20. storočia až podnes vznikajú texty, ktoré kriticky uvažujú o tvorbe slovenských autorstiev, a zároveň sú zhodnotením ich tvorby a programov. Sú pravidelne publikované v rubrikách minimálne troch aktívnych periodík orientovaných primárne na výtvarné umenie (Flash Art, Jazdec, Profil), nehovoriac o niekoľkých ďalších, ktoré nevychádzajú pravidelne, alebo tých, ktoré nie sú orientované výhradne na oblasť vizuálneho umenia. Okrem nich je to však aj množstvo zborníkových a knižných príspevkov. To, čo podľa môjho názoru v prvom rade chýba, je identifikácia a klasifikácia jednotlivých textov ako výstupov, ktoré by bolo možné zaradiť do produkcie výtvarnej kritiky. To, čo nám chýba, je podľa môjho názoru inštitucionalizácia umeleckej kritiky. Nemyslím tým inštitucionalizáciu v zmysle manažmentu kritiky nejakou z inštitúcií, ale priznanie vybraným textom statusu „kritický“, rozhodnutie označiť text pomyselným štítkom „kritika umenia“. Môže to súvisieť s tým, že sa zdráhame im tento status udeliť z dôvodu, že sa s ním spája súbor negatívnych asociácií, čo však považujem iba za istú formu predsudku. S týmto predsudkom sa však nemusíme uspokojiť a môžeme hľadať dobré príklady kritických textov aj v slovenskom prostredí, pričom som si istý, že by ich nebolo málo. Možno je však problémom to, čo sa v súvislosti s nedostatkom kritiky tiež často zmieňuje, teda, že na Slovensku vzniká málo „kritických kritik“. V duchu spomenutých predsudkov akoby sme od kritických textov očakávali výhradne iba negatívne postoje. Tie však nie sú jednoznačnou úlohou kritiky. Ak by sme prijali fakt, že kritických kritik vzniká naozaj málo, je dôležité hľadať kauzalitu tohto stavu. Domnievam sa, že pod tento stav sa podpisuje veľkosť našej scény. Tá je pomerne malá a zaťažená istým typom oportunistiky. Vo vnútri nej sa každý s každým pozná a vysloviť negatívne kritické hodnotenie by mohlo znamenať sťaženie vlastnej existencie v rámci tejto scény. Riešením by mohlo byť „znovuustanovenie inštitútu umeleckej kritiky“ a v nadväznosti na to aj dôsledná akceptácia plurality názorov, zabezpečujúca, aby adekvátne vyargumentovaná „negatívna“ kritika neznamerala ohrozenie vlastnej existencie kritika či kritičky. Potom by mohlo vzniknúť stále viac „skutočne kritických“ textov, čo by bolo azda jedným z riešení pre „vzkriesenie kritiky“, o ktorej si značná časť scény myslí, že je mŕtva.

Problémov súvisiacich s kritikou u nás by bolo isto omnoho viac a mohli by sme ich podrobiť ďalším úvahám a analýzám. V tomto kontexte považujem za dôležité otvorenie dialógov, ku ktorým smeruje aj predkladané tematické číslo Profilu. Našu sondu do vnútra kritiky (nielen) na Slovensku sme sa rozhodli realizovať cez pohľad mladšej generácie autoriek a autorov, aktívnych na poli umeleckej kritiky, ktorých sme oslovili k spolupráci. Na úvod, aby sme otvorili diskusiu v širšom, medzinárodnom a hranice umeleckej kritiky prekračujúcom kontexte, sme zaradili esej nedávno zosnulého francúzskeho sociológa a filozofa Bruna Latoura. Ten v texte *Proti kritike, za kritiku* uvažuje v komplexných dejinných súvislostiach o význame kritiky dnes, o jej hodnotách, ale aj o nebezpečenstve nekritickej naprieč rozsiahlym spektrom oblastí spoločenského života. Preklad textu pre Profil pripravila Monika Mitášová, ktorá ho opatrila aj zasväteným

úvodom. Na Latourov text nadväzuje Jana Babušiaková, ktorá sa usiluje o aplikáciu jeho postojov na prevádzku kritickú a umeleckú produkciu u nás. Za ústredný si pritom volí Latourov pojem *kritickej blízkosti*, naznačujúc možnosti jeho zavedenia do kritickú prax. Peter Megyeši vo svojom texte ponúka bohatý historiografický diskurz do kritického uvažovania a upozorňuje i na pasce písania o umení, ktoré hrozia v súvislosti s narastajúcim počtom nezrozumiteľných a triviálnych kritických hodnotení, ktoré status kritiky devalvujú. Ostatné dva zaradené texty vychádzajú z osobnej skúsenosti v kritickú a umelecko-teoretickú praxi, pričom prvý z nich, text Lucie Mikloškovej, rozširuje uvažovanie smerom k definovaniu umenia „zvnútra“ samotnými jeho aktérmi a aktérkami. Zaoberá sa otázkou potreby pochybovať o povahe súčasného umenia, ktorú autorka v teoretickú praxi považuje za žiaducu. Miroslava Urbanová vo svojom príspevku približuje niektoré nástrahy kritickú práce spojené s nepriaznivým statusom umeleckú kritiky u nás, hovoriac o osobnej negatívnej skúsenosti, vedúcej od pochybovania o umeleckú praxi k pochybovaniu o vlastnej praxi kritickú.

Na tému umeleckú kritiky bude nadväzovať aj tematický blok nasledujúceho čísla časopisu Profil, prinášajúci preklady dvoch významných osobností svetových dejín umenia. Prvým bude výber z publikácie *What Happened to Art Criticism?* Jamesa Elkinsa v selekcii a preklade Moniky Mitášovej a esej *Reflections on the State of Art Criticism* Lea Steinberga preložená Martinou Mrázovou. Tému uzavrie rozhovor Adriána Kobetiča s prezidentkou slovenskej sekcie AICA Lýdiou Pribišovou.

Veríme, že tematický blok aktuálneho čísla bude relevantným príspevkom ku „kritike kritik“ a pomôže v slovenskom prostredí väčšmi rozvíriť debaty o význame a budúcnosti umeleckú kritiky.

Adrián Kobetič (*1995) študoval dejiny a teóriu umenia na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave. Absolvoval študijný pobyt na Masarykovej univerzite v Brne a na Pontificia Università Gregoriana v Ríme. Doktorandské štúdium ukončil na Ústave dejín umenia Slovenskej akadémie vied a na Katedre dejín a teórie umenia Trnavskej univerzity v Trnave prácou *Dialógy súčasného umenia so stredovekým*. Po skončení magisterského štúdia pracoval ako kurátor v Nitrianskej galérii, neskôr ako mestský kurátor v Trnave. V súčasnosti pôsobí ako odborný asistent na Katedre pedagogiky výtvarného umenia Trnavskej univerzity v Trnave, externe prednáša na Katedre intermédií a sochárstva Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave. Zaoberá sa stredovekým umením, ikonológiou, metódami interpretácie obrazu a súčasným umením, v rámci ktorého pripravil viacero výstavných projektov doma i v zahraničí.
kobeticadrian@gmail.com

